

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

Reine Palmqvist

TOTUUS *vai*

TEHTÄVÄ

Novelleja Reginasta

Totuus vai tehtävä

Reine Palmqvist

Totuus vai tehtävä

Novelleja Reginasta

Kustantamo Helmivyö

Turku 2024

Reine Palmqvist: *Totuus vai tehtävä*

ISBN 978-952-7469-53-8

Painopaikka: BoD, Norderstedt, Saksa

Sisällysluettelo

7	Lukijalle
9	Harakan aarteita
24	Jotain suolaista
54	Harminkappale Haikonen
85	Lakkiaiset
117	Mustikkakesä
149	Rentun ruusu
178	Hartioilla puoli maailmaa
212	Totuus vai tehtävä

Lukijalle

Romanttisen viihteen kirjoittamista pidetään usein jotenkin vähäarvoisempana kuin “oikean kirjallisuuden” luomista. “Jokainenhan tuon osaa”, “helppoa rahaa” — näitä kuulin aikoinaan jonkin verran. Jälkeenpäin on harmittanut, etten osannut vastata siihen, että mikset sitten itse hommaa tällä lailla helppoa rahaa.

Siitä on seitsemäntoista vuotta, kun aloin avustaa Kolmiokirjaa. Kirjoitin muutaman vuoden aikana parikymmentä novellia Reginaan sekä 15 pienoisormaania salanimellä Virpi Anders.

Helpoiksi ei näitä euroja voinut sanoa. Tarinan pituuden piti olla lähes absoluuttisen tarkka, ja inhoisin sitä, kun tekstiä piti “lihottaa” adjektiiveilla. Ja jos tarina ei miellyttänyt toimittajaa, jäi täysin vaille korvausta. Minulle näin kävi onneksi vain kerran.

Myös romantiikkakonsepti kuristi aina välillä. Rakastavaisten piti olla pari-kolmekymppisiä ja heteroseksuaaleja. Itse olin 44-vuotias perheenäiti alkaessani kirjoittaa nuorista kumppaninetsijöistä. Romantiikkaa tai ei, halusin että fiktioihmiseni olisivat todellisen oloisia. Sivuhenkilöiden kohdalla saattoi

herkutella monimuotoisilla ihmissuhteilla. Muistan toivoneeni, että ehkä joskus olisi julkaisukanava, jossa voisi kertoa samaa sukupuolta olevien tai vaikka ikääntyneiden rakkaustarinoita.

Romantiikan kirjoittaminen vaati omalla kohdallani vakiintunutta arkea ja niin sanottua tavallista elämää. Myöhempinä vuosina on elämä tuonut sellaisia mullistuksia, etten kerta kaikkiaan enää pystynyt moiseen.

Tämän kirjan tarinat ovat vuosilta 2007—2010 ja niiden maailma on sen ajan maailma, monella tapaa toisenlainen kuin tämän päivän todellisuus. Jälkeenpäin ajatellen se tuntuu viattomuuden ajalta, mitä se ei todellakaan ollut, mutta tähän päivään verrattuna asiat tuntuvat täysin erilaisilta.

Haluan vielä kiittää muutamia ihmisiä. Kolme tytärtäni Rita, Jennika ja Jemina olivat maailman parhaat ateljeekriitikot, kannustavia ja raatorehellisiä (“hyi äiti, miehet eivät käytä stringejä”). Kirsi Heikkilälle kiitos siitä, että jaksoit uskoa minuun, ja Juri Nummelinille ja Helmivyölle mahdollisuudesta.

Kesäkuussa 2024

Reine Palmqvist

Harakan aarteita

Aamuisin mies lähtee töihin. Hyvä, että hänellä on työ. Minulla ei ole ollut vuosikausiin ja tuskin enää saankaan. Minulla on tämä koti, tämä tietokone ja televisio seuranani. Lapsia ei ole eikä tule.

Oli minulla joskus ystäviä. Ystävät vain kyllästyvät ottamaan yhteyttä, jos toinen kieltäytyy tapaa-
masta, ei vastaa puhelimeen, ei sähköposteihin. “Kä-
visit joskus ulkona!” mies puuskahtaa välillä turhau-
tuneena. En minä käy. Mitä minä sieltä enää hakisin.

Olen vasta kolmenkymmenen, mutta elän kuin vanhus. Sellaiseksi itseni tunnenkin. Siitä tunteesta puuttuu kyllä vuosien tuoma viisaus ja lempeys. Sen sijaan siinä on kaikki se kielteinen – elämän kokemi-
nen vaivalloiseksi, katkeruus, tunne siitä että kaikki on ohi.

Yksi lohtu minulla on. Se on laatikko, jossa mies luulee minun säilyttävän vanhoja valokuvia ja muita muistoja. Hyvä että luulee. Muistoja laatikossa on-
kin, mutta niiden historia ei kestä päivänvaloa.

Ne ovat kaikki varastettuja tavaroita. Ei kaupoi-
ta vaan ihmisiltä. Hyviltä ihmisiltä. Joku heistä ken-
ties ihmettelee vieläkin, mihin tämän tai tuon hukkasi.

On vaikea kuvitella, mitä he sanoisivat, jos tietäisivät, että minä olen ne aikoinani vohkinut ja kätkenyt kuin harakka aarteensa.

Kun olen yksin, saatan ottaa tuon laatikon, nostella sieltä aarteen kerrallaan sängyn päälle ja pidellä niitä hetkisen aikaa. Tänäänkin.

Taas kerran menen ja kaivan laatikon esiin. Se on ihan vain pahvinen kenkälaatikko, mutta se on päällystetty kollaasiksi. Lehdestä leikattuja kuvia, kauniita vaatteita, huonekaluja, ihmisiä. Unelmia.

Nostelen aarteeni hartaasti yhden kerrallaan ja asetan ne sängyn päälle sievään riviin. Katsoja näkisi seuraavaa: kolmekymppinen naisenpuoli, ei ruma muttei ruusukaan, päällä kulahtaneet trikoot ja roikkuva paita, pesemätön, hiekanvärinen tukka sidottu niskaan miten kuten. Ihme että mies jaksaa mokomaa katsella. No hyvä kun jaksaa.

Naisenpuoli nostaa kirjavasta pahvilaatikosta puolisen tusinaa erikokoista ja -näköistä esinettä, katselee niiden riviä vaiti. Sitten hän ottaa esineen kerrallaan käteensä, katselee, koskettelee, painaa poskeaan vasten, haistelee silmät ummessa. Ihan pimeä, ajattelisi neljä viidestä katsojasta; viidennen aatoksia ei viitsi edes arvailla.

Tavaroiden alkuperäinen tuoksu on jo aikoja sitten haihtunut, oikeasti niissä tuoksuu vain pöly höystettynä kaipauksen ja osattomuuden kitkerällä tuoksuöljypisaralla. Mutta kun pidän esinettä, tunnustelen

sen muotoja ja muistelen sen omistajaa, tunnen sen alkuperäisen tuoksunkin.

Enkä minä vain muistele omistajaa – itse asiassa minä olen hän, jälleen kerran.. Kun otan esineen käteeni, tunnustelen ja nuuhkin sitä, olen hetken se ihminen joka sen omisti. Minulla on pala hänen elämänsä – se on tällä käsittämättömällä näpistelyllä kai tarkoituksena. Varastaa toiselta rippunen elämää jota itsellä ei ole.

En osaa tuntea huonoa omaatuntoa – jäihän omistajalle elämänsä, se elämä jota minä haikailin niillä tavaroilla, elämä jota tämä ehkä osasi arvostaa, ehkä ei, mutta otti joka tapauksessa itsestään selvyytenä.

Vanhin esineistä on pohjimmaisena, tavallaan muiden pehmusteena. Se on ollut minulla jo kymmenen vuotta. Se on vauvan valkoinen brodeerattu tyynyliina. Siinä on valkoista, valkoisella kirjonnalla, perhoseja ja lintuja, ja kulmassa Laura Ashleyn lappu, josta kirjaimet vielä erottuivat. Pöllin sen pyykkinarulta aikoinaan. Pienen pään, joka sillä nukkui, voi varmaan nykyisin bongata peruskoulun kolmannen luokan luokkakuvasta. Koulu on varmastikin parhaaksi rakkattu, jossain omistusasuntoalueella, hyvien perheiden valinta perilliselleen. Sellainen oli tämän pienen tytön nuori äiti. Hieno, kaunis, ystävällinen, parasta valikoiva.

Asuimme naapureina, ja nainen – nimi on päässyt

livahtamaan mielestä – oli äitiyslomalla. Minä olin sairaslomalla masennuksen takia, mutta teeskentelin hänelle opiskelevani. En voinut muuta kun näin tämän nuoren naisen burberry-huivissaan tuudittamassa esikoistaan markkinoiden hienoimmissa lastenvaunuissa ja kun hänen miehensä iltaisin kurvasi parkkipaikalle ja näin tämän oikaisevan hienostuneen solmionsa peilaten rapunovesta, ennen kuin kiiruhti rakkaimpiensa luo.

Joillekin elämä antoi kahmaloittain hyvää, ja sitten oli niin kuin minä, jolta otettiin pois sekin mitä oli. Oli mennyt poikaystävä, samoin paras tyttökaveri. Samalla kyydillä vielä, olin yllättänyt heidät rysän päältä, itse asiassa toistensa päältä meidän sängystämme ja osoittanut molemmille ovea. Mutta ei siinä vielä kaikki. Mies oli jättänyt jotain jälkeensä, eikä se ollut suloinen rusoposkinen vauva, vaan lähes päinvastoin.

Masennus oli saanut ihan uutta potkua sinä päivänä, kun tyynyliina lähti mukaani, takkini taskuun piilotettuna. Selvisi, että petollinen eksä oli kaikessa hiljaisuudessa tartuttanut minuun klamydian, jonka seurauksena kuulemma molemmat munajohtimeni olivat peruuttamattomasti tukossa. Ei lapsia minulle. Ikinä.

Tätä tosiseikkaa ja kyyneliä nieleskellen olin mennyt pyykille. Meinasin päästä kenenkään huomaamatta vivahtamaan, mutta juuri kun olin saanut koneen käyntiin ilmestyi naapurin Rouva Hyväosainen kainalos-

saan ruusuinen vauvansa.

Hänellä oli ihan oma tapansa astua ovista sisään. Hän pysähtyi oviaukkoon, seisoi siellä pienenä ja ryhdikkäänä, tukka kierrettynä kauniille banaaninutturalle. Vauva käsivarrellaan hän silmäili ensin huonetta ja mahdollisia paikalla olijota, kuin kuningatar valtakuntaansa ennen kuin laskeutui muiden seuraan.

Niin hän teki nytkin. Ja minusta tuntui, että siinä kynnyksellä seisoi kaikki mikä oli minun ulottumattomissani toivottomasti ja peruuttamattomasti: kauheus, vauraus, onni, rakkaus, äitiys. Seisoi ja katseli minua, osatonta.

– Hei, haittaako sinua jos minun pyykkit on vielä puoli tuntia tuolla narulla – en viitsi laittaa kuivuriin Laura Ashley'n lastenlakanoita, ymmärrät varmaan...

Itse asiassa en ymmärtänyt, mutta nyökkäsin kuin lammas ja mutisin vaisun joon.

Kun hän oli lehahtanut tiehensä, menin katsomaan hänen pyykkejään. Hän oli pessyt vain valkoisia – paksuja pehmoisia froteepyyhkeitä, tyynyliinoja, pellavaisen pöytäliinan ja vauvan lakanasettejä. Tuossa oli valkoinen brodeerattu pussilakana lintuineen ja perhosineen, sen vieressä, viivasuoraan ripustettuna kaksi tyynyliinaa.

Muistan, että jokin vain vyöryi ylitseni – käteni oli ajatusta nopeampi, katsoin miten se riipaisi puoli-kuivan tyynyliinan narulta. Taittelin sen varoen mutta salamannopeasti ja sujautti taitoksen kuluneen mok-

katakkini isoon taskuun. Jäämättä sen kummempia ihmettelemään, minä pötkin tieheni ja piilouduin asuntooni ikään kuin joku olisi ajanut minua takaa. Minulla oli tunti aikaa, ennen kuin piti mennä pesutupaan takaisin.

Kotona odotin että sydän lakkasi laukkaamasta tuhatta ja sataa. Sitten varoen vein käden taskuuni ja ongin aarteeni esiin. Taittelin sen auki sängylleni, silitelin, haistelin kukkaisaa huuhteluaineen tuoksua.

Sitten kätkin liinan yöpöydän laatikkooni ja oloni oli huomattavasti parempi. Tyynyliina vauvalle, jota en koskaan saisi, sen tuoksu ja tuntu lievittivät tuomion synkkyyttä. Saatoin mennä keittiöön, juoda kupin kahvia ja syödä maksamakkaravoileivän ja sitten kun oli aika, mennä täysin rauhallisena pesutupaan jatkamaan omien pyykkieni käsittelyä. Linkosin ja sulloin koko kasan kuivuriin – minulla ei ollut Laura Ashleytä, joka olisi mennyt siinä pilalle.

Ja kun seuraavana päivänä rapun ilmoitustaululle ilmestyi ihmettelevä, kauniisti kirjoitettu lappunen (“Oletko vahingossa vienyt mukanasasi lasten tyynyliinan? Ole kiltti ja palauta se kuusi beehen, kiitos”) pystyin lukemaan sen täysin tunteettomasti. Asia ei koskenut minua lainkaan.

Entä hävettikö minua tervehtiä naapurin nuorta äitiä seuraavana päivänä? Päinvastoin. Nurinkurista kyllä, pystyin seisomaan suurempana kuin ennen, katsomaan häntä silmiin enemmän vertaisena.

Koska olin varastanut häneltä? Ei, en minä sitä niin nimittänyt. Olin ottanut häneltä palasen onnea, jota hänellä oli enemmän kuin hän mielestäni ansaitsi ja minulla niin vähän. Nyt puntit olivat enemmän tasan ja minulla oli helpompi olo.

Tiedän että tuo on kestämatön perustelu. Siltä se kuitenkin tuntui.

Laskostan tyynyliinan takaisin laatikkooni. Siinä ei ole piiruakaan mikä vaivaisi mieltäni. Sen sijaan seuraava esine on täynnä häpeäntunnetta. Se on katolinen rukousnauha, ruusukko. Tein kotipalvelulle keikkatöitä ja yksi asiakkaistani oli vanha rouva, syntynään puolalainen, josta pidin aidon lämpimästi ja hän piti minusta ja luotti minuun, perusteettomasti siis.

Mikä ihme sai minut varastamaan häneltä? En jäänyt ikinä tästäkään kiinni, ja luulen että jos olisin jäänyt ja hänelle olisi kerrottu, tuo nainen olisi pelkkää hyvyyttään ja lempeyttään kiistänyt kaiken ja väittänyt lahjoittaneensa ruusukkonauhan minulle.

Kävin hänen luonaan monet monet kerrat jälkeenkäin päin ja tietenkin kaikki oli erilaista kuin ennen. Odotin että milloin tahansa hän tarttuisi käteeni ja sanoisi: "Ninotska (nimeni on Nina), onko sinulla jotain tunnustettavaa? Älä pelkää kertoa minulle."

Niin ei kuitenkaan koskaan käynyt. Eikä hän myöskään ihmetellyt, mihin kaunis eebenpuinen rukousnauha oli hävinnyt. Mene ja tiedä, huomasiko ikinä koko juttua. Ei ainakaan siinä vaiheessa, kun lopetin

työt – hän hyvästeli minut lämpimästi ja lahjoitti minulle kauniin kukallisen kahvimukin, jota käytän vieläkin. Se on reilusti hyllyssä, ei piilossa niin kuin häpeällisesti varastettu rukousnauha.

Ja mitä minä olin yrittänyt varastaa tässä rukousnauhassa?

Jumalan, todennäköisesti. Minä en pysty uskomaan mihinkään korkeampaan voimaan, vaikka tahtoisin. Minua ei kuoleman jälkeen odota kuin tyhjiys ja ruumismadot. Sellaista jumalaa ei olekaan, joka minua puhuttelisi tai sitten olen vain liian särkynyt kuullakseni hänen äänensä.

Ja tämä vanhus, se miten sovussa hän oli itsensä kanssa, sovussa Jumalansa kanssa. Uskon tuoma mielenrauha ja tyyneys oli jotain, mitä olisin halunnut itselleni. No, pelkäänpä pahoin että epäonnistuin. Ei sitä olotilaa voi ostaa. Saati sitten varastaa.

Siksi taitan ruusukkonauhan – niin kaunis kuin se onkin – nopeasti ja huolellisesti takaisin laatikkoon ja vedän tyynyliinan reunaa sen peitoksi. Mitä ei näy, sitä ei ole.

Seuraavaksi otan käteen kullanvärisen YSL:n huulipunahylsyn. Luumunvärinen puna sen sisällä on jo härskiintynyt, enkä ole ikinä levittänyt sitä huuliini. Kierrän korkkia edestakaisin, katson tummaa pylvästä, jonka kärki on vain hitusen tylpistynyt.

Tätä minä en varsinaisesti varastanut, vaan sen omistaja unohti sen diskon naistenhuoneeseen, josta

Nainen käy läpi yksinäistä elämäänsä laatikon pohjalta löytyvien tavaroiden avulla. Äiti hallitsee perhettään tarkkojen ruokarajoitusten ja jatkuvan kommentoinnin voimin. Mies yrittää estää tulevaa vaimoaan tekemästä vapaaehtoistyötä köyhien parissa. Käytöshäiriöistä kärsivän lapsen äiti jämähtää paikalleen työelämässä, kun lapsen toiminta haittaa uusien työpaikkojen hakemista. Nainen järjestää hienoja juhlia osoittaakseen ystävilleen, että on pärjännyt elämässä heitä paremmin.

Reine Palmqvistin *Totuus vai tehtävä* todistaa, että romanttinen viihde voi kertoa myös yhteiskunnallisista valtasuhteista, epätasa-arvosta ja köyhyydestä, rakkautta tietenkään unohtamatta. Kirjan novellit ilmestyivät alun perin legendaarisessa Regina-lehdessä vuosina 2007–2010 salanimellä Virpi Anders, ja ne julkaistaan nyt ensimmäistä kertaa Palmqvistin omalla nimellä. Kirjassa on myös Palmqvistin esipuhe, jossa hän taustoittaa kirjoittamistaan.

ISBN 978-952-7469-53-8

Kansi: Timo Ronkainen